

**ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ**

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ (Φ.Ι.ΛΟ.Σ.) ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Βασ. Όλγας 4 - 421 31 ΤΡΙΚΑΛΑ

Τηλ. 24310 – 71679, 6944-385227

Ηλεκ. Ταχ.: filostrikalon@gmail.com

Τρίκαλα, 11 Δεκεμβρίου 2024

Αρ. πρωτ. 210

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Ο καθημερινός βίος των Ελλήνων Στρατιωτών

κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

και τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1917-1922)

Νέα σημαντική έκδοση του Φ.Ι.ΛΟ.Σ. και του Εκδ. Οίκου Κ. & Μ. Σταμούλη

Θεσσαλονίκη 2024, σελ. 255

Άλλη μία σημαντική έκδοση (η 4η εντός του 2024) του Φιλολογικού, Ιστορικού, Λογοτεχνικού Συνδέσμου (Φ.Ι.ΛΟ.Σ.) Τρικάλων και του Εκδοτικού Οίκου Κ. & Μ. Σταμούλη (Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310-264748, 6946-461460) βρίσκεται ήδη στα βιβλιοπωλεία και είναι στη διάθεση των φιλομαθών. Πρόκειται για το υπ' αρ. 25 βιβλίο της σειράς «**Κείμενα και Μελέτες**» του Φ.Ι.ΛΟ.Σ., το οποίο συνέγραψε ο Τρικαλινός ιστορικός Παναγιώτης Γρηγορίου και έχει τίτλο «**Ο καθημερινός βίος των Ελλήνων Στρατιωτών κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1917-1922)**». Το βιβλίο αποτελείται 255 σελίδες σχήματος 24Χ17 εκ.

Ειδικότερα στην αρχή του βιβλίου παρατίθενται: **Πρόλογος** του Διοικητικού Συμβουλίου του Φ.Ι.ΛΟ.Σ (σελ. 7-8), Πρόλογος του κ. Ιάκωβου Μιχαηλίδη, καθηγητή Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας του Α.Π.Θ. (σελ. 9-10) και **Προλεγόμενα** του Συγγραφέα (σελ. 11-12).

Το κύριο σώμα του βιβλίου αποτελείται από τέσσερα βασικά μέρη:

1) Την **Εισαγωγή** (σελ. 13-43) όπου αναλύεται η μεθοδολογία που με την οποία εξετάζονται τα γεγονότα, πώς επιλέχτηκαν οι πηγές για την αναζήτησή τους και το χρονικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εξελίχτηκαν.

2) Το **Δεύτερο Μέρος** του βιβλίου «**Η καθημερινότητα στο Μέτωπο - Συνέχειες και Ασυνέχειες**» (σελ. 44-131) διαιρείται στις υποενότητες: 1) Έλληνες και Τούρκοι υπό τα όπλα 1918-1923, 2) Κοινωνική διαστρωμάτωση και μορφωτικό επίπεδο των στρατευμένων, 3) Στρατευμένοι της Παλαιάς Ελλάδας και των «Νέων Χωρών» - Γεωγραφικοί και πολιτικοί αντικατοπτρισμοί, 4) «Πρωταρχικοί πυρήνες μαχητών»: Μορφές συντροφικότητας, κοινωνικότητας και αλληλεγγύης στο Μέτωπο, 5) Αθλητισμός και μορφές τέχνης υπό τα όπλα, 6) Ο ιδιωτικός χώρος και χρόνος στον πόλεμο, 7) Στρατευμένοι της Παλαιάς Ελλάδας και Ρωμιοί - Έλληνες Μικρασιάτες.

3) Το **Τρίτο Μέρος** «**Κείμενα του Μετώπου και σχέσεις ανταλλαγής και συμβολικής συγγένειας**» (σελ. 132-201) διαιρείται στις υποενότητες: 1) Εφημερίδες και δημοσιογραφία στο Μέτωπο, 2) Η γερμανική διάσταση: «Τα Νέα του Γκαίρλιτς», 3) Καινοτομίες του Δυτικού Μετώπου και ελληνική εκδοχή των Πατριωτικών Συνδέσμων, 4) Οι «αδελφές του στρατιώτου» ως «Νοές» στο Δυτικό Μέτωπο Του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, 5) Οι Ελληνίδες «αδελφές» - Τα τεκμήρια του Αρχείου Δεσποτοπούλου - Η ελληνική ΧΑΝ – ΥΜΣΑ, 6) Οι αδελφές Δεσποτοπούλου και οι διακόσιοι «Εθνικοί αδελφοί», 7) Οι «αδελφές» και οι άλλες πτυχές της «στρατιωτικής τελετουργικής συγγένειας».

4) Στο «**Επίμετρο: Στρατός και πόλεμος – Βία και δέος στα πεδία των μαχών**» (σελ. 202-212)

5) **Επίλογος** (σελ. 213-215)

Στο τέλος παρατίθενται **Περίληψεις** (σελ. 216-224) στα ελληνικά, στα γαλλικά και στα αγγλικά, Βιβλιογραφία (σελ. 225-229), και 45 εικόνες (σελ. 231-255), οι οποίες εμπλουτίζουν και τεκμηριώνουν το κείμενο.

Ειδικότερα: Το βιβλίο πραγματεύεται την καθημερινότητα των Ελλήνων υπό τα όπλα, κληρωτών και αξιωματικών των αρχών του 20ού αιώνα, με έμφαση στην κρίσιμη περίοδο 1917-1922, προσεγγίζοντας τις συμπεριφορές, τις νοοτροπίες, την κοινωνικότητα, όσο και την εν πολέμω δράση.

Ο Έλληνας υπό τα όπλα είχε συμμετάσχει ήδη στο Μακεδονικό Μέτωπο των ετών 1917-1918, όπου και «μετέλαβε» των ευρύτερα διαδεδομένων πολιτισμικών πρακτικών της Στρατιάς της Ανατολής υπό την Τριπλή Συνεννόηση (Αντάντ), από κώδικες κοινωνικότητας και τρόπους ψυχαγωγίας σε συνθήκες στρατωνισμού έως τη μαζική ενασχόλησή του με αθλήματα.

Έτσι, καθώς εξετάζεται η καθημερινότητα των νέων στρατευμένων, ανιχνεύονται περαιτέρω οι σχέσεις (εγγύτητας/απόστασης) ανάμεσα στους στρατευμένους της Παλαιάς Ελλάδας και των κατοίκων της Μικράς Ασίας, Ελλήνων κυρίως αλλά και Τούρκων. Εν συνεχεία, προσεγγίζεται η κοινωνικότητα του Μετώπου, ει δυνατόν σε όλη της την έκταση: πρωταρχικοί πυρήνες μαχητών, εξωτερικεύσεις πολιτισμού, αθλητικές δραστηριότητες και εν γένει μεταφορές πρακτικών από τα μετόπισθεν στο Μέτωπο. Τέτοιες πρακτικές είναι το ποδόσφαιρο, η μουσική, ο χορός, το θέατρο, τα αναγνώσματα και η συγγραφή, καθώς και γενικότερα, η χρήση του «ελευθέρου χρόνου» στις παρυφές των χαρακωμάτων.

Ως προς το κομβικό αυτό σημείο του εγχειρήματος, δηλαδή το πραγματολογικό υλικό, συνθέτουν συχνά επιστολές του Μετώπου, οι οποίες ανταλλάσσονταν μαζικά ανάμεσα στους στρατιώτες και σε γυναίκες στην κυρίως Ελλάδα. Πρόκειται για τις «αδελφές του στρατιώτου», νέες γυναίκες μέλη πατριωτικών σωματείων με τις οποίες αλληλογραφούσαν εκατοντάδες μαχητές. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των αδελφών Δεσποτοπούλου, με 200 «εθνικούς επιστολογράφους» και πάνω από 2500 αρχειοθετημένες επιστολές της περιόδου 1917-1923.

Μέρος των πηγών άπτεται της τρικαλινής, όσο και ευρύτερα της θεσσαλικής εντοπιότητας, συμπεριλαμβανομένων και των συνεντεύξεών του Π. Γρηγορίου, ήδη από το 1990, με Θεσσαλούς παλιούς πολεμιστές της περιόδου 1917-1922.

Τέλος, διερευνώνται οι πρακτικές βίας στη μάχη, σε συνδυασμό με τα ανδροπρεπή στερεότυπα της εποχής. Μελετώνται δε τα χαρακτηριστικά υποδείγματα επίλεκτων ελληνικών σωμάτων όπως τα Ευζωνικά Συντάγματα, τα οποία λειτούργησαν και ως ιδεατοί τύποι συμπεριφοράς και προτύπων για τη συντριπτική μερίδα των τότε Ελλήνων.

Η συγγραφή του βιβλίου στηρίχτηκε τόσο στην ιστορική έρευνα με την αντίστοιχη χρήση αρχείων και πηγών, όσο και στην κοινωνική ανθρωπολογία. Χρησιμοποιήθηκαν κυρίως γραπτές άμεσες προσωπικές μαρτυρίες της εποχής (επιστολές και εφημερίδες του Μετώπου), δίχως να παραγνωρίζεται η σημασία των λοιπών αρχείων.

Η μελέτη αυτή του Παν. Γρηγορίου οδηγεί σε μια χρήσιμη αποτίμηση «εκ των έσω», τόσο των εθνικών όσο και των γεωπολιτικών γεγονότων των αρχών του 20ού αιώνα, και τούτο υπό το πρίσμα του πολεμικού βίου των κληρωτών και των μόνιμων στελεχών του τότε Ελληνικού Στρατού.

Οι στρατευμένοι Έλληνες των ετών 1917-1923, με τα τόσο άμεσα και με τρόπο παραστατικό καταγεγραμμένα βιώματά τους, ολοκλήρωσαν τον κύκλο τους, εκείνον της ελληνο-βαλκανικής πολεμικής δεκαετίας (1912-1922), όσο και της πρώτης εκατονταετίας του Νεοελληνικού κράτους (1821-1922), αποδεσμεύοντας μνήμες και παρακαταθήκες, οι οποίες υποδεικνύουν έκτοτε την εθνική μας πορεία, έως και επί των χαλεπών ημερών μας.

Το βιβλίο διατίθεται στα βιβλιοπωλεία.

